

بینش علمی (نحوه نگاه طلبه به مقوله کسب دانش) – ج 2

حجت الاسلام و المسلمین محمدرضا فلاح

قاعده 2: علم به عنوان درخواستی از خداوند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ طَاهِرِينَ

در صحبت پیشین این نکته مطرح شد که علم که شکر خدا مطلوب ما طلبه‌ها است یک پدیده‌ی آسمانی است و در شمار عالی‌ترین رزق‌هایی هست که باید از خداوند متعال درخواست کرد. روی این از خدا باید خواست یک مقداری تأکید کنیم و تأمل داشته باشیم در همان زیارت امین‌الله که یک‌قسمتی از آن قرائت شد، در یکجایی این‌طور عرض می‌شود که خطاب به خداوند متعال

وَحَوَائِجِ خَلْقِكَ عِنْدَكَ مَقْضِيَةٌ

ما در این قسمت زیارت، مشغول ثنای حق تعالی هستیم. داریم می‌گوییم که واقعیت این است که آنچه جزء حوائج مخلوقات تو است، نزد تو برآورده شده است ولی کسانی که از تو درخواست می‌کنند به برکت افزون‌تری می‌رسند.

وَجَوَائِزِ السَّالِبِينَ عِنْدَكَ مُؤَفَّرَةٌ

درواقع آنچه بیش از قدرت ابتدایی نصیبشان می‌شود در حد وفور است.

وَ عَوَائِدِ الْمَزِيدِ مُتَوَاتِرَةٌ

کسانی که از تو درخواست می‌کنند، جوایز فراوانی و پی‌درپی دستشان می‌رسد. خود از خدا خواستن توفیق بزرگی است و تفسیر هستی شناختی بسیار عمیقی دارد این که انسان در موقفی قرار می‌گیرد از قله‌ی جهان هستی درخواستی می‌کند و آن‌طوری هم که به ما گفته شده است این قله‌ی جهان هستی به همه‌ی ما نزدیک است و ما نمی‌دانیم که این تحلیل حکمی‌اش بسیار سخت است که چه طور قله‌ی جهان هستی به تمام دامنه‌ها و دشت متصل است و نزدیک است. دعا حادثه‌ی بزرگی است به لحاظ هستی شناختی این که ما با

این صورت آن طور که دارند تعلیمات قرآنی و روایی به ما می‌گویند واقعاً وصل بشویم. این که اجازه‌ی خواست به انسان داده شده است، این خیلی مهم است ما معمولاً این را نمی‌دانیم و این که عملاً توفیق خواست پیدا می‌کنیم این هم خیلی بامعنا است، دوباره این را نمی‌دانیم؛ یعنی این که تکویناً اجازه‌ی خواست به ما داده شده است، ما می‌توانیم بخواهیم این نکته‌ی خیلی مهمی است، حادثه به لحاظ تکوینی حادثه‌ی مهمی است این که عملاً هم توفیق پیدا می‌کنیم این هم خیلی پرمعنا است.

خواجه عبدالله انصاری می‌گوید: «خدایا اگر نخواستی داد، ندادی خواست.» اگر نمی‌خواستی به من عطا کنی این خواست را در وجود من نمی‌گذاشتی؛ یعنی من توفیق خواست پیدا نمی‌کردم. مطلقاً این که ما بهانه داشته باشیم رو به خدا کنیم و از او چیزی بخواهیم این سعادت بزرگی برای بشر است و بعضی‌ها سببشان خیلی پر از این نعمت است.

چه خوب است که این خواست در زمینه‌ی یکی از زیباترین حقایق هستی؛ یعنی علم باشد، علم خیلی محبوب خدا است و طبیعتاً برای بندگانش هم می‌پسندد این علم را برخلاف تلقی که بعضی از گرایش‌های مسیحی دارد علم را برای بندگان خودش می‌پسندد و این هم که از خداوند متعال علم درخواست بشود از یک قاعده‌ی بزرگ‌تری، کلی‌تری تبعیت می‌کند و آن هم این که خداوند اساساً خواست را دوست دارد **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ عَنِ السُّئَالِ**.

آقا امام صادق می‌فرماید: **إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ كَرِهَ الْإِحْرَاقَ النَّاسِ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْمَسْأَلَةِ**

این که انسان‌ها اصرار بکنند درخواست‌هایشان را نسبت به همدیگر خداوند بدش می‌آید.

وَ أَحَبَّ ذَلِكَ لِنَفْسِهِ

اما این را در مورد خودش می‌پسندد. به خاطر این که رابطه‌ی خدا با بندگان خیلی تفاوت دارد با رابطه‌ی بندگان باهم

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ عَنِ السُّئَالِ وَ يُطَلِّبُ مَا عِنْدَهُ

از جمله چیزهایی که عندالله است همین علم است. چیزی که می‌خواهیم بسیار ارزشمند است و این خود افتخار دیگری برای بنده است که متوجه نعمت‌ها و نیازهای اصلی خودش شده است و این را دارد از خداوند متعال درخواست می‌کند. علم در فرهنگ ما هدیه‌ای ارزشمند الهی است که به بعضی‌ها داده می‌شود و به

بعضی‌ها داده نمی‌شود و در انتها این هم بگوییم، این به‌عنوان تتمه‌ی نکته‌ی ابتدایی که توسل برای تحصیل علم یک رفتار طبیعی است، از یک‌جهت یک رفتار شیعی است اما عمیق‌تر یک رفتار فطری است در سیره‌ی مرحوم علامه طباطبایی نقل می‌شود، خود ایشان می‌فرمایند که من هم یک بحثی داشتم با ایشان مباحثه می‌کردیم وقتی که مباحثه راه به‌جایی نمی‌برد و به‌اصطلاح از فهمیدن مطلب مأیوس می‌شدیم با رفیقمان متوسل می‌شدیم به یکی از حضرات اهل‌بیت مسئله برایمان روشن می‌شد.

این‌ها با این حقیقت زیاد هم زندگی کرده بودند فلذا علمی هم که به دست می‌آمد این علم هم در معده‌شان باعث سوءهاضمه نمی‌شد، چون می‌دانستند که این را؛ یعنی می‌دیدند که این واقعیتی که هست را یک مقداری واضح‌تر می‌دیدند که این به خاطر هوشمندی‌ها و... به دست نیامد ما اصرار و الحاح و التماس کردیم، توسل کردیم و بعد به دست آمد.

بوعلی سینا هم می‌گوید: وقتی به مشکلی برمی‌خورم و حل نمی‌شود بلند می‌شوم دو رکعت نماز می‌خوانم و جواب آن مسئله را از خدا مطالبه می‌کنم و معمولاً هم نتیجه می‌دهد.

پس این که علم را ما آسمانی بدانیم، احکام متنوعی را هم رقم می‌زند که برخی از آن‌ها همین مواردی بود که توانستیم باهم دیگر به آن نگاه بکنیم.

و صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ طَاهِرِينَ